

ERICA fruticosa arbor, myricæ similis, longè minor. cuius flore apes reprobum mel efficiunt. Tam flos, quàm coma serpentium ictibus illitu medetur.

ERICA stirps fruticosa Asia, Græciâq; fruticibus ascribitur. Hæc (ut plantarum scriptores asserunt) bis anno floret. quo fit, ut prima, & ultima habeatur, quæ inter sylvestres stirpes floreat. Plinius lib. XXIIII. cap. IX. ericam describens inquit. Ericen Græci uocant fruticem non multum à myrice differentem, colore roris marini, & pene folio. Hanc aduersari serpentibus tradunt. hæc Plinij uerba. Verum non ob id facile fuerit affirmare, quænam planta nobis legitimam Ericam præ se ferat, cum tam paucis notis describatur ab omnibus: tametsi hæc, cuius hic figuram appinximus, nil aliud, quàm ericam designare uideatur. Siquidem fruticosa est planta, semicubitalis, colore roris marini, folijs ferè myricæ, cui eam Dioscorides assimilat: uere primo & autumnno florescens, quod huius fruticis proprium est, si rei herbarie scriptoribus est adhibenda fides. Addè, quod huiusce flores autumnno maxime depascentur apes, ea fortasse de causa, quod non modò Erica prima sit, & ultima sylvestrium, quæ floreat; sed quod etiam diutius floribus quam plurimis ornetur, nempe autumnno toto, & ad hyemem usque. Vnde mel, quod ex ijs apes faciunt, ericeum (ut Plinius est auctor) antiquis appellatur, quod conuehi tradidit post primos autumnni imbres, cum erica sola floret in syluis. Præterea cum lib. III. scribat Dioscorides, corim, hypericum aliquibus uocatum, fruticem esse folio ericæ, minore tamen, sitq; hæc cori folio admodum similis, magis adhuc inclinauit animus ad credendum, hanc esse Dioscoridis ericam. His ergo rationibus adductus non temerè factum putauit, pro legitima erica huius effigiem expressam dare. Oritur hæc frequentissima in Gouitiensi agro eo præsertim tractu, quâ à Dino Andrea (ita appellatur uicus) ad Vipacum fluiuium iter. incolæ uernaculo sermone eam nominant Grione. Sed in Hetruria longè magis adolescit, fiuntq; ex ea scopæ apissimæ ad mundandas ædes, & ob id uulgo hæc planta proprie uocatur Scopæ. Marcellus, nescio qua ratione ductus, ericam magno errore genistæ speciem putat. Ericam aliam, cuius etiam hic imaginem exhibemus, ut quæ fortasse non minus, quàm antedicta, ueram referat, misit ad me Gabriel Falloppius Mutinensis medicus singularis ingenij & eruditionis, dum Patauij honorificè humani corporis dissectionem & materiam medicam proficitur. Eam autem libenter depingi curauimus, atque in medium proferre libuit, ut rei herbarie peritos in his, quemadmodum & in cæteris plantis, iudices constituamus: quorum sanè iudicio subscribent studiosi, quibus nos quidem, quantum labore atque indu-

30 stria consequi possimus, non grauamur prodesse. Ericam paucis perstrinxit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Erica digerendi per halitum facultatem obtinet. Flore eius potissimum, ac folijs utendum. hæc Galenus. Ceterum aqua, in qua Erica decocta sit, sumpta tepida tam mane quam uesperis triginta dies quinque unciarum pondere tribus horis ante cibum, ualet ad uesicæ calculos comminuendos & expellendos. Verum post id tempus malè affecti in balneum decoctionis eiusdem plantæ ingredi, atque inibi dum morantur, super Ericam decoctam sedere debent: idq; pluries repetendum est. Equidem noui aliquos, qui seruatâ rectâ uisus ratione, hoc tantum potu uesicæ calculum in minimas partes comminutum eiecerunt. Planta hæc, quæ Græcis ερείκη, Latinis item Erica nominatur, pariter & Italis: Heyden, Germanis: Queiro, Hispanis: Bruyere, Gallis.

Ericæ cōsideratio.

Mel ericeum.

Ericæ facultas ex Gal.

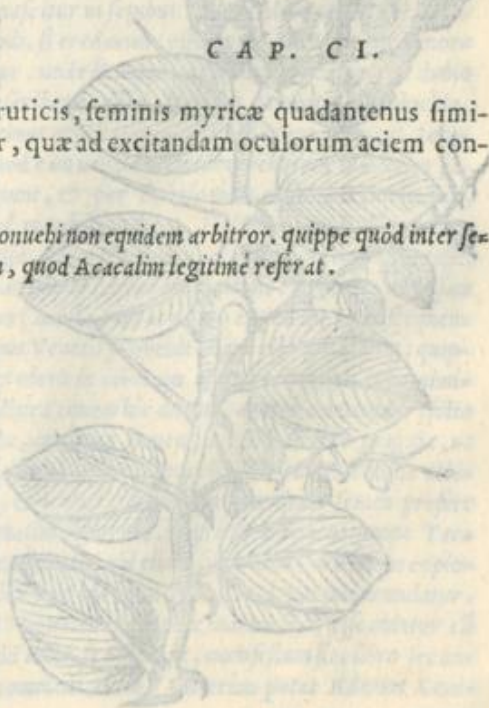
Nomina.

40 Ακαναλῖς. ACACALIS.

CAP. CI.

ACACALIS fructus est nascentis in Aegypto fruticis, feminis myricæ quadantenus similis. Cuius aqua, in qua maduerit, ad collyria additur, quæ ad excitandam oculorum aciem conueniunt.

ACACALIM Aegyptiæ arbusculæ semen ad nos hæc ætate conuehi non equidem arbitror. quippe quod inter semina, quæ peregrina nobis importantur, nullum adhuc repererim, quod Acacalim legitime referat.

k RHAMNVS

Ericæ cōsideratio.

Mel ericeum.

RHAMNVS PRIMVS.

RHAMNVS SECVNDVS.

RHAMNVS TERTIVS.

Ράμνος.

RHAMNVS.

CAP. CII.

Rhamnorum
consideratio.

Ruellij error.

RHAMNVS fruticat in sepibus, ramos ferens re-
ctos, & aculeos in acuta spinæ modum: folijs parvis,
oblongis, subpinguibus, teneris. Alterum ei genus can-
didius. Tertium nigrioribus, latioribusque folijs con-
stat, & quadantenus rubentibus: cuius rami quinum 40
ferè cubitorum longitudinem implent, spinosiores qui-
dem, sed infirmioribus, minusque rigentibus aculeis.
Fructum edit latum, candidum, tenuem, follicula-
ri specie, uerticillo similem. Omnium folia igni sacro,
& serpentibus ulceribus, efficaciter illinuntur. Fama
est ramos huius ualuis, fenestrisue impositos, ueneficia
depellere.

RHAMNI tria genera facit Dioscorides. Primum, &
tertium ubiq; in Hetruria fruticant. Illud priuatim in sepibus 50
nascitur, quo nostrates mulieres utuntur ad insolandas ficus:
siquidem eas adhuc recentes longis huiusce fruticis aculeis per-
forant, & ad solem appendunt. Fert aculeos in acuta spinæ mo-
dum: folia oblonga, mollia, subpinguia: corticem habet admo-
dum album. Hoc, quod nigrius est (ut etiam Dioscorides inquit)
quinum ferme cubitorum altitudine attollitur, infirmioribus acu-
leis: fructu tenui, folliculari specie, rotundo, uerticillo non ab-
simili. Secundum uerò genus, quod cæteris candidius est, ad nos
misit clarissimus medicus Lucas Gbinus, cuius etiam hic effigiem
damus. Ceterum Ruellium deceptum esse crediderim. quippe
qui Rhamni genus eam esse stirpem arbitretur, quam nos uulgari
sermone

SPINO MERLO ITALICE.

sermone SPINO merlo, Longobardi Venetiq; Spin ceruino, Foroiulienses uero Spin guerzo appellant. Hæc enim folijs est latis, pyri quadantenus modo: fructu ligustri effigie, baccarum instar, cuius succo utuntur pictores, ubi colore uiridi inficere sit opus: alij uero ad resoluendam aluum cum saccharo decoquunt: eicit enim atram bilem, & pituitam. quæ sanè notæ Rhamnis minime correspondent. Aberrasse præterea Ruellius deprehenditur, quod Theophrasti testimonio ea de Rhamni fructu tradiderit, quæ statim Theophrastus absoluta rhamni historia de paliuro disse ruit. Sed in errore longè maiore uersantur Monachi, qui in Mesuem commentarios edidere, cum Rhamnum existimauerint rubum quendam, qui humi repens, incultisq; proueniens, mora cæruleo potius, quam nigro colore profert. Rhamni meminit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Rhamnus desiccata, & digerit excessu secundo refrigerata in primo completo, aut secundo incipiente. proinde herpes sanat, & erysipelata non magnopere calida. Ceterum ad hæc teneris utendum est folijs. Huic plantæ nomen Græcum ῥάμνος: Latinum, Rhamnus: Mauritanum, Nausig, siue Nausegi: Italicum, Rhamno, et Marruca: Hispanicum, Scambrones.

Monachorū error.

Rhamni uires ex Gal.

Nomina.

Ῥάμνος. HALIMVS. CAP. CIII.

HALIMVS frutex est sepimentis idoneus, similis rhamno, sine spinis, folijs oleæ, sed latioribus. Nascitur in sepibus, & maritimis. Folia decoquuntur ciborum gratia. Radix conuulsa, rupta, torminaque mitigat, drachmæ pondere in aqua mulsâ pota: eadem lactis ubertatem facit.

HALIMVS VVLGARIS.

EST profectò & Halimus planta, cuius uariæ sunt inter auctores sententiæ. Alij enim (ut Plinius auctor est lib. & cap. XXI.) halimum fruticem esse dicunt, Dioscoridem secuti. Alij maritimam olus, salso sapore. Tertium quoq; genus addidit Crateus sub hedera tantum nasci, longioribus folijs, hirsutioribusq; odore cupressi. Quæ autem à Dioscoride hoc loco describitur, etsi alicubi fortassis proueniat in Italia; tamen qui illam mihi ostenderet, adhuc reperi neminem. Verim, si Ruellio credimus, frequens in Gallia nascitur in sepibus. Solinus plurimam in Creta nasci tradit, mirabili, si credamus, effectu, quod ea tantum admiranda fames arceatur. unde si nomen adinuenisset, ea procul dubio sine aspiratione scribenda esset. Halimus Mauritanis molochia, & atriplex marinus appellatur. Cuius historiam referens Serapio, narrat, quod eam uenalem circumferentes in manuales fasciculos componunt, & per Babyloniam clamitant, molochia, molochia. Quod manifestè indicat, Halimum apud Mauritanos herbam potius esse, quam fruticem, uel arborem, eamq; fortasse, quam Plinius maritimam, ac salsam prodidit. Quo fit, ut salsam quandam herbam (incole Bidone uulgò appellant) quæ frequentissima in litoribus Venetis prouenit, hanc esse putauerim: quippe quod ea instar oleris in ciborum usum recipiatur. Hæc nimirum (ut eius pictura, quam hic damus, aperte demonstrat) folia fert oliuæ similia, crassiora tamen, ac perinde ferè pinguis, ut portulacæ, subalbida, læuis, sapore salso. Caules emittit albicantes, tenues, & lentos, in quorum summitate semen profert minutum, racematim coherens. Nascitur frequens prope Tergesti moenia circa salinas, ubi etiam separatim, nec minus copiosa uisitur atriplex marina, quæ syluestrem maxime æmulatur, quanquam apud Mauritanos atriplex marina idem esse uidetur cū halimo. Sed quod inter se differant, manifestum fiet libro secundo in atriplex commentatione. Ceterum putat Adanus Lonicerus,

Halimi confederatio.

Halimi uires ex Gleno. cerus, Halimum eam esse plantam uuas ferentem, quam uulgò Ribem uocant. Sed cum huius folia non respondeant oleaginis, sed potius uirgineis, cum planè hallucinatum esse constat. Halimi meminit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquit. Halimum, hæc planta frutex est plurimo in Cilicia præcipue prouentu, ubi & germina eius recentia esitant, & reponunt quoq; in posterum futura usui. Semen pariter, & lac planta ipsa generat, estq; gustus falsi, & subadstringentis. Ex quibus omnibus palàm est, ipsam esse dissimilarem. Maior autem pars eius substantiæ calida est temperatè, cum humiditate inconfecta, & leuiter flatusosa. Quæ planta Græcè ἅλιμος, Latine similiter Halimus dicitur: Arabicè, Molochia: Italicè, Halimo.

Γαλλίωρος. PALIURVS. CAP. CIIII.

PALIURVS frutex cognoscitur, aculeatus, durus: cuius semen, pingue, & fuliginosum inuenitur. Quod potum tussi opitulatur, uesciæ calculos comminuit, serpentium icibus aduersatur. Folia & radix astrictoriam uim habent: quorum decoctum potu aluum sistit, urinam trahit, contra uenena, & serpentium morsus auxiliatur. Radix recentia tubercula, tumoresque omnes discutit, trita, & imposita.

Paliuri consideratio. ADEO inter se in quibusdam plantarum historijs discrepant scriptores, ut persæpe eorum mentes maxime perturbent, qui rerum ueritatem indagare student. Id autem discriminis nimirum euenit de Paliuro. Nam quæ huiusce stirpis à Dioscoride traditur historia, omnino differt ab ea, quam diuersis generibus protulit Theophrastus. Hæc autem non conuenit cum ea, quam memoriæ prodidit Agathocles: neque huic illa correspondet, cuius Plutarchus est auctor: & hæc à prædictis omnibus prorsus dissentire uidetur. Paliurus Dioscoridis (ut ab eo primùm exordiar) est frutex spinosus, durus, omnibus notus: cui semen pingue, & fuliginosum. Paucis eius historiam perstrinxit Dioscorides, nulla habita de folijs mentione, quòd superuacaneum existimauerit pluribus agere de Paliuro, utpote planta apud suas regiones notissima. quòd nobis est impedimento, quò minus ueram Paliurum, de qua ipse intellexit, cognoscere ualeamus. Theophrasto deinde lib. III. cap. XVII. de plantarum historia plura sunt Paliuri genera, quæ omnia in siliquis semina terna, aut quaterna profert, lentorem præ se ferentia, ut lini semen. Amat nasci locis aridis, quemadmodum & rubus, nec minus quoque dilutis. Cæterum ab hac non parum differre uidetur & illa, cuius idem meminit inferius libro, & capite quarto: siquidem hanc plurimam nasci testatur in Aphrica folijs ei, quæ in Græcia nascitur, non absimilem. Quæ quamuis folio Græcam æmuletur; si uultu tamen diuerso prouenit, ut qui non latus, neq; folliculari specie; sed rotundus, ruberq; sit, cedri fructibus magnitudine similis: cui & nucleus inest acinorum punici modo, qui non manditur. Fructus uerò per se iucundus habetur, atq; si quis unum infundat, tum ipsam sua uiorem, tum uinum suauius reddi aiunt. Ex quo aliquando mihi persuasi, cum non longè aberrare, qui dixerit, hanc illam esse stirpem, quam nos AGRIFOLIUM dicimus, quòd folijs sit undiq; aculeatis lato maioribus, fructu cedri, rotundo, rubro, nucleum intus habente, iucundo, & gustui non ingrato: non tamen, quòd pro certo hoc asserere uelim, quòd hæc propria sit Aphricæ planta; sed quòd aliquando his notis persuasus putauerim, Paliurum hanc aut Agrifolium esse, aut omnino arborem sibi similem. Plinius ex Theophrasto hanc ipsam literis mandauit lib. XIII. cap. XXVII. Sed cum de uiribus eius differeret lib. XXI. eam recèssit, quæ & Dioscorides. Nullam ego arborem hætenus reperi, quæ Paliuro Aphricanæ similitudine respondeat, præter Agrifolium, ut dixi. Non dico Aquifolium: nam (ut Plinius refert lib. XXVII. cap. VIII.) Aquifolium ea est in Italia arbor, quam Theophrastus Crateogona uocat, omnibus ferè notis mespilo similis. Illa uerò, quam Agrifolium appellamus, constat folijs perpetuis, laurilatio-ribus tamen, subpinguibus, & per ambitum aculeatis: cortice uiridi: ramis lentis, ac flexilibus. Fructus ei rotundus, lucidus, ruber, ruscium & cedrum baccis æmulans. Huius radicem cortice incole uiscum parant, quo etiam modo ex uiburno conficiunt. Hanc non desunt, qui uelint eam esse stirpem, quam Theophrastus Agriam, siue Ariam appellat, sempiternæ frondis arborem, inter robur, & ilicem mediam. Verum ut ad nostrum institutum redeamus, Agathocles Paliurum omnino ab illis differentem tradit: quippe quoniam assurgat in Alexandria (ut ipse inquit) ad pinus, ulmiq; proceritatem, ramis frequentibus, & aculeatis: folio uiridi, rotundo, tenui. Hæc bifera est, nam tam uere, quam autumno fructum profert, oliuæ phauliæ uocatae magnitudine. Crudus mādatur is ac uirens: ubi uerò exaruit, in farinam molitur, atq; ea ita estur nullo liquore subacta. Aliud Paliuri genus in monte Coccygio nasci prodit Plutarchus ex Ctesiphontis autoritate libro arboribus dis-

AGRIFOLIUM.

Agrifolium.

Aquifolium.

uorem, tum uinum suauius reddi aiunt. Ex quo aliquando mihi persuasi, cum non longè aberrare, qui dixerit, hanc illam esse stirpem, quam nos AGRIFOLIUM dicimus, quòd folijs sit undiq; aculeatis lato maioribus, fructu cedri, rotundo, rubro, nucleum intus habente, iucundo, & gustui non ingrato: non tamen, quòd pro certo hoc asserere uelim, quòd hæc propria sit Aphricæ planta; sed quòd aliquando his notis persuasus putauerim, Paliurum hanc aut Agrifolium esse, aut omnino arborem sibi similem. Plinius ex Theophrasto hanc ipsam literis mandauit lib. XIII. cap. XXVII. Sed cum de uiribus eius differeret lib. XXI. eam recèssit, quæ & Dioscorides. Nullam ego arborem hætenus reperi, quæ Paliuro Aphricanæ similitudine respondeat, præter Agrifolium, ut dixi. Non dico Aquifolium: nam (ut Plinius refert lib. XXVII. cap. VIII.) Aquifolium ea est in Italia arbor, quam Theophrastus Crateogona uocat, omnibus ferè notis mespilo similis. Illa uerò, quam Agrifolium appellamus, constat folijs perpetuis, laurilatio-ribus tamen, subpinguibus, & per ambitum aculeatis: cortice uiridi: ramis lentis, ac flexilibus. Fructus ei rotundus, lucidus, ruber, ruscium & cedrum baccis æmulans. Huius radicem cortice incole uiscum parant, quo etiam modo ex uiburno conficiunt. Hanc non desunt, qui uelint eam esse stirpem, quam Theophrastus Agriam, siue Ariam appellat, sempiternæ frondis arborem, inter robur, & ilicem mediam. Verum ut ad nostrum institutum redeamus, Agathocles Paliurum omnino ab illis differentem tradit: quippe quoniam assurgat in Alexandria (ut ipse inquit) ad pinus, ulmiq; proceritatem, ramis frequentibus, & aculeatis: folio uiridi, rotundo, tenui. Hæc bifera est, nam tam uere, quam autumno fructum profert, oliuæ phauliæ uocatae magnitudine. Crudus mādatur is ac uirens: ubi uerò exaruit, in farinam molitur, atq; ea ita estur nullo liquore subacta. Aliud Paliuri genus in monte Coccygio nasci prodit Plutarchus ex Ctesiphontis autoritate libro arboribus dis-

cato,

dicato, cui si quis, aut aliud animal uoluerit fidat, uelut inuiscatum coheret, praeter cuculum, cui soli pareit, si tamen his fides est adhibenda. Quare cum de Paliuro, tot ac diuerse ferantur sententiae, & habeantur historiae, facile crediderim, Paliurum esse nomen ad nationum placita uarijs, ac diuersis aculeatis stirpibus inpositum. et si Iosephus Salandius medicus apprime doctus, & in stirpium historia non imperitus, dum Veneta classe in Graeciam traiecisset, Dioscoridis Paliurum se uidisse mihi pro certo affirmauerit, semine fuliginoso, ac pingui: atq; inibi proprium adhuc nomen retinere. Sunt tamen & recentioribus, qui putent Paliurum Dioscoridis eam esse arborem, quam nos sequenti capite oxyacantham esse pluribus comprobabimus. Sed profecto non placet eorum opinio, quod planta, quam oxyacantham censemus, arbor sit, non frutex: quodq; fructum proferat myrti magnitudine, confertum, fragilem, rubrum, osiculos intus habentem, & in racemi modum coherentem. Paliurus uero non fructum, sed semen ferat fuliginosum, pingue, & (ut Theoph. inquit lib. III. cap. XVII. de historia plantarum) in siliquis conclusum, lentum, pingueq; lini seminis iustar. Verum si forte Theodoru Theophrasti interpretem sequentes, hac in re decipiuntur. Siquidem is lib. primo cap. XVI. sic uertit: Quaedam folia cum extremo, tum etiam lateribus sinuata concidunt, ut ilicis, roboris, smilacis (glandiferae scilicet, & ilici similis) rubi, paliuri, & aliorum. Vbi animaduertendum est, cum perperam uertisse παρακωνβίξοντα sinuata, cum ea dictio Graeca nil aliud Latine significet, quam spinis horridula. Error praeterea ex eo manifeste deprehenditur, quod omnibus sensu pateat, ilicem, smilacem, rubum folia non proferre aliqua parte sinuata, uti ea esse discernuntur, quae plantae illi exeunt, quam nos acutam spinam arbitramur; sed longa, & per ambitum ubiq; tenuissimis, ac crebris aculeis circumsepta, in eiusdem capitulis progressu idem ostendit Theophrastus, cum inquit. Simili modo nonnulla ex his caulem primo mitem, post horridulum spinis gerunt, ut lactuca, & cuncta folia spinosa redduntur, atq; etiam magis in fruticum genere, ut rubus, paliurus. Quibus palam sit, plantam, quam nos uulgo uocamus Bagaita, alij uero Amperlo, non esse Paliurum, sed potius acutam spinam ijs tum rationibus, tum auctoritatibus, quae sequenti capite nobis adducuntur. Galenus Paliuri a Dioscoride descripti meminit lib. VIII. simp. med. his uerbis. Paliuri folia, & radix adeo non obscuram habent adstringendi facultatem, ut & uentrem fluentem cohibeant: adeo digerunt, ut & phymata curant, quae quidem non admodum phlegmonode sunt, & calida. Fructus porro tantam obtinet incidendi uim, ut & calculos uesticae comminuat: & pectoris, pulmonisq; excretionibus auxiliatur. Γαλίουργος Graecis, Paliurus Latinis, Paliuro Italjs pariter appellatur.

Recentioru opinio reprobata.

Paliuri uires ex Galeno.

Nomina.

Ὀξύακανθα. ACUTA SPINA. C A P. C V.

ACUTA spina, quam pyrinam, aut pityanthem aliqui uocant, arbor est pyraastro similis, spinosa ualde, & minor: baccas proferit myrti, plenas, rubras, fragiles, & intus nucleum: radicem multifidam, alte descendentem. Huius baccae potu, aut cibo, alui profluuium, & abundantiam foeminarum sistunt. Radix illita aculeos, & spicula extrahit: abortum fieri tradunt, si ter radice uenter aut sensim feriat, aut perungatur.

Acutae spinae consideratio.

HABET pro comperto tota recentiorum medicorum familia, quod arbor Dioscoridi Ὀξύακανθα, id est, acuta spina, uocata, quam Mauritanu Berberum dixere, ea sit nimirum arbuscula spinis horrens, quam rura Tridentina, ubi in sepibus, syluis, & conuallibus frequentissima nascitur, Crespino uulgo nominant: medicorum uero uulgus, ac officinae Arabes secute Berberum appellant, ita esse certo credentes, ut opinione ducuntur. Veruntamen si recte delineationes, notaeq; perpendantur, quas oxyacanthae reddidit Dioscorides, crespini notis prorsus acuta spina reclamare constabit. Qua potissimum ratione adductus, quod magis ueritas eluceat, errorisq; nebula tollatur, non dubitauimus eorum opiniones refellere, qui inter recentiores medicos de stirpibus commentaria conscribentes, Crespinum uocatum legitimam oxyacantham esse asseuerant. Neque me fugit, non parum suscepisse negotij, ut eos a concepta iandiu opinione in sententiam nostram, quam ueram putamus, uenire compellam, cum magna admodum sit tum medicorum, tum seplastiariorum turba, quae hac in historia longo usu aberrat. Verum cum compertum habeam, quod ueritas sit niue candidior, soleq; splendidior, & eorum tum uera, tum fida comes, qui uirtutibus, ac probitate praestant, duxi meas rationes multorum auctoritate comprobatas, nullam horum doctissimorum uirorum auribus molestiam allaturas, qui nolentes aberrarunt: quinimo ijs, utpote ueri defensoribus, fore iucundissimas, atq; gratissimas. Nam qui, ut sibi placeant, malunt errare quam ueritati, & equo cedentes, errores cognoscere, eosq; corrigere, non sunt in philosophorum, ac rationabilium hominum numero recipiendi. Sed ne apologeticis uerbis tempus conteratur,

Acuta spina
non est offic.
Berberis, sive
Crespinus.

ratur, rem institutam aggredior. Dioscorides acutam spinam arborem esse pyraastro similem scribit, minorem tamen, magisq; aculeatam, fructumq; gerere myrti similitudine, plenum, fragilem, rubentem, & intus nucleum, cui radices subsint multifidae, altæq; descendentes. Ex quo palam est, ipsum non alias acutæ spinæ notas expressisse, quàm proceritatis, crassitudinisq; stipitis, ramorum, radicum, ac fructuum, omiſſa foliorum, florum, & corticis historia. Quæ omnia ipse accurate perpendens, in primis Crespinum omnibus notis pyraastro reclamantem comperio, cui tamen prorsus adstipulari acutam spinam Dioscorides est auctor. Siquidem sylvestris pyrus, quemadmodum & oxyacantha, simplex è solo profilit, atque unico duntaxat caudice attollitur, ac inde tam in longum latumq; crescit, ut ad communem arborum proceritatem assurgat. Crespinus uerò, cuius sanè innumere mihi præ oculis quotidie sese offerunt plantæ, nullum ab radicibus mittit caudicem, sed pluribus, ac diuersis aculeatis stolonibus frueat, qui uirgarum modo in altum se attollunt, nec unquam arboreſcunt, nisi raro, & longo temporis tractu: quippe qui omnium maiores habentur, pollicarem crassitudinem rarissime excedunt, nisi ætate longa incrementum susceperint. quin & rara inueniuntur eius uirgulta, quæ hominis longitudinem æquent. Ad hæc pyraaster cortice constat aspero, squamoso, inæquali, crasso, colore in nigro rufescente. Crespinus uerò cortice uestitur albo, leui, & admodum tenui: quo fit ut non adeò leuiter ferro, uel lapide tangi possit, quin statim cortex frangatur, & crocea ligni materies detegatur. Præterea pyraaster prunorum modo aculeata conspicitur, aculeis singulis ex eodem loco erumpentibus, licet rami frequentissimis horreant spinis, ijsq; nigris, ualidis, candidi rhamni modo mucronatis. At crespinus ternis per interualla armatur aculeis, simul ex uno, eodemq; puncto prodeuntibus, adeò ut trifurcato ordine prodeat, duobus scilicet utrinque se pandentibus, tertio uerò medium occupante, albis, planis, non quidem rotundis, fragilibus, & admodum pungentibus. Illud insuper discriminis addam, acutam spinam fructum afferre myrti magnitudinis. Crespinum uerò racematim in uicem modum, cuius oblongi acini tritico paulò maiores, uiuidi, ac rubentes, elegantèq; racemis adnexi, puniceos acinos quadantenus representant: quanquam minores, oblongiores, acidiore, & colore etiam multò uiuaciores habeantur. Crespini deinde folia minime pyraastrum referunt, sed potius puniceam malum, quanuis latiora, nec adeò in mucronem desinentia, per ambitum spinis tenuissimis, frequentissimisq; horrida. Radices etiam, quæ profectò æquè flauæ sunt, ac si croco essent infectæ, etsi plures sint, atq; exiles; nihilominus altè non descendunt, ueluti acutæ spinæ, sed in latus summo cespite uagantur. Flos denique pyraastro admodum refragatur: nanque melius ex racemo uicè simili erumpit, sui fruticis interno colore, à quo dum explicatur, atq; debiscit, perquam suauem spirat odorem. Quibus euidentissime colligi potest, & oxyacantham Græcis, & berberim Arabibus non esse crespinum, cuius communis est usus apud medicos, & seplasiarios. Sed præter hæc illud etiam certò credendum est, quòd si Dioscorides per acutam spinam crespinum intellexisset, nunquam silentio disimulasset folia mirabili opere per ambitum aculeata: neque fructum, quem ramis pendulum gerit, acinis inter se racematim coherentibus, myrti baccis asimilasset: nec scriptum reliquisset, radices in profundum agi: nec denique flauum earum colorem unquam reticisset, quo insigniter natura infectæ sunt. Non prætermisisset etiam spinarum historiam, utpote quæ ternæ suis uirgis unascantur, à pede ad uerticem: non corticis candorem, non tenuitatem: non item, quòd sæpius sine caudice, uarijs ueluti stolonibus fruticet: non denique ipsam pyraastro prorsus similem reddidisset, à qua profectò non minus disidet, quàm quercus ab olca. Ceterum si modo dicendum est, Oxyacantham nasci in Italia, eam equidem aculeatam arborem esse crediderim, stipite, cortice, ramis, floribus, proceritate, ac ligni materie planè pyraastrum referentem, quam in Hetruria rura nostra Senensis Bagata uulgò nominant, Anagninenses, & ceteri Tridentinarum uallium incolæ quidam Amperlo, quidam uerò Pan d'orso uernaculis nominibus uocant, & Goritienſes Barazzo bianco uulgari sermone appellant: quippe quæ omnibus notis, ac lineis acutam spinam referat. Primum enim hæc manifesto indicio esse possunt, arboris scilicet stipes, rami in qualibet parte acutissimis, firmisq; aculeis armati, ligni materies, subscaber squamosusq; cortex, ueluti pyraastro. Tum ita esse comprobant radices in profundum descendentes, & fructus, quem fert myrti crassitudine, uisu iucundus, rubescens, plenus, fractu facilis, ori subausterus, in quo modo unus, modo plures concluduntur nuclei. Flos etiam, quem album edit, pyraastro admodum adstipulatur: quippe quòd sit illi haud quaquam absimilis. Porro folia duntaxat à pyraastro disidere uidentur: nam dissecta sunt apij modo, paululumq; longiora. Verum mihi quidem illud non uidetur ob multas rationes aliqua ex parte nostræ repugnare sententiæ: conuenientias enim pluribus ex partibus peti certum est, non autem ex paucioribus. Quali ergo acuta spina ureat fronde, hic non explicauit Dioscorides; sed tantum dixit, eam esse arborem pyraastro similem: quòd magis ad stipitis, ramorum, corticis, florum delineationem, & ligni materiem respiceret, quàm ad folia, quæ nihilominus laciniata constant apij modo: tametsi hoc in loco id adnotare prætermisisset Dioscorides. Hoc autem probatur manifesto ipsius Dioscoridis, ac etiam Theophrasti testimonio. Nam Dioscorides, cum de mespilo ageret, duo mespilorum genera constituit, & relicta in capitis calce uulgata, quæ frequens, & communis uisitur in Italia, illam in primis descripsit, quæ Neapoli nostra tempestate uulgò Azarolo uocatur, & ueteribus aronia dicta est, sic inueniens. Μέσπιλον τὸ δένδρον, ὃ παρ' ἡμῶν ἄρα νῆα καλεῖται, ἀκωνθῶδες ἐστὶν ὁμοίον τοῖς Φύλλοις ὄξυακάνθῃ. καρπὸν δ' ἐρπον μικρῶ μὲν ὁμοίον, ἢ δ' ὄν. id est, uerbium ex uerbo. Mespilus arbor, quæ à nonnullis aronia uocatur, spinosa est, similis folijs oxyacanthæ: fructum ferens exiguo malo similem, suauem. Quibus autem folijs constat illa mespilus Azarola uocata, Theophrastus lib. III. cap. XII. demonstrauit his uerbis. Huius folia dissecta sunt, extremitateq; apij similia. Ita fit, ut concludamus oporteat, si mespilus aronia folio oxyacanthæ prouenit, eoq; scisso (ut Theophrastus prodidit) apij instar, hanc spinosam arborem Bagata uulgò dictam, esse procul dubio acutam spinam. quandoquidem eius folia in modum apij dissecta sunt, mespili aronie modo. Theophrastus lib. VI. cap. ultimo de historia plantarum scribit, oxyacanthæ fructum fuisse antiquis in coronarum usu. Quòd etiam non parua est argumento illam legitimam esse oxyacantham, quam in medium attulimus. Quandoquidem fructus

Legitima oxyacantha.

Acuta spina non est offic. Berberis, sive Crespinus.

CRESPINVS.

fructus eius, qui autumno toto, & ad mediam hyemem usq; perdu-
rat, adeo leuore quodam pellucet, ruboreq; decoratur, ut globu-
los e praestantiori corallo paratos referat: id quod in coronis ma-
xime praestasse crediderim. Haec est nostra de oxyacantha senes-
tia, a nobis satis, ut arbitror, tum rationibus, tum auctoritatibus
comprobata. Quam tamen quod infirmare uideatur Theophrasti
auctoritas lib. I. cap. XV. & lib. III. cap. IIII. de historia planta-
rum, ubi oxyacantha connumeratur inter eas arbores, quae perpe-
tua fronde uirent, cum nostrae folia decidant, non est qui non faci-
le intelligat. Sed ego quidem non possum huic auctoritati alioqui
grauissime assentiri, quin potius adducor, ut suspicer codicem iis
in locis deprauatum esse. Suspicionem nobis facit illud, quod ibi ti-
lia, myrica, quercus, & terebinthus sempiterna coma prodantur.
quod ut falsum deprehendatur ab omnibus, qui hisce plantis folia
decidua esse obseruabunt, ita quoq; oxyacanthae contigisse cogno-
scent, atq; in omnibus mendum codici subesse. Eandem suspicionem
auget nobis Plinius, qui lib. XVI. cap. XX. & XXI. dum arbores
enumerat, quae perpetuo uirent, nullam tiliae, nec quercus, neque
oxyacanthae mentionem facit: attamen is reliqua Theophrasto ac-
cepta referre potest. Reliquum igitur est, ut dicamus, Crespinum
aliud esse ab Oxyacantha, plantamq; ideo fuisse ueteribus incogni-
tam, quod eorum nullus, qui de plantarum historia scripserunt, hu-
ius aculeatae stirpis (quod ego sciam) meminerit. Porro CRE-
SPINVS frutex potius, quam arbor est, e terra uirgulis pluri-
mis assurgens, ueluti corylus: e quibus non desunt, quae quandoq;
longo temporis tractu, aegre tamen, arborescant. Haec ab imo ad
summum spinis quibusdam acutissimis horret longis, compressis, al-
bicantibus, fractuq; minime contumacibus, quae (ut supra dictum est)
per interualla ternae ex eodem prodeunt puncto. Cortex toti
plantae candidus, leuis, ac tenuis: cui subest ligni materies flaua,
fragilis, atq; fungosa. Numerosis tota uirgultorum congeries ni-
tiur radicibus impense flauis, quae per summa terrae diuagantur:
folijs fere punice, tenuioribus tamen, latioribus, minusq; in micro-
nem extensis, per extremum ambitum minutissimis spinis circumse-
pris. Flores emittit ineunte maio luteos, racematim coherentes in
uuae fere modum, odore non ingrato. Quibus postea succedit fru-
ctus acinis oblongis, racemo pendulis, qui maturitate maxime rube-
bent, punice mali acinis haudquaquam absimiles, quaequam figu-
ra longiores, gustu acido, & subaustero, paruis reconditis intus nu-
cleis. E fructu post uindemias incole uinum exprimunt, quod falso
de Berberi uocant officinae: cui austeritatis aciditatisq; longe plus
inest, quam mali punice succo. Quod si in acutis, perniciosissq; fe-
bribus, uti causus, & quae pestilens est, iulapio uiolaceo commistum,
ac aqua aegrotantibus exhibeatur, non modo sitim restinguit, sed
biliosas, pestilentesq; exhalationes suppressit. Datur utiliter coe-
liacis, cibum reiicientibus, & dysentericis, & ubi bilis a iocinere
in uentriculum regurgitans cholericos excitauerit affectus. Non
secus tam sumptum, quam inditum mensum profluuiis cohibet. Ti-
neas uentris enecat, praesertim si bibatur ex aqua graminis, uel por-
tulacae, uel abrotoni, addito sacchari tantillo. Prodest eruentis
excreationibus: firmat commotos dentes, si eo saepius foueantur;
quinetiam gingiuas roborat, et gargarizatu faucium, uuae q; inflam-
mationes discutit, atq; destillationes eo confluentes reprimat. Vul-
nera recentia in carnis superficie gluinat, & ulcera uetera desicc-
cat. Nihilominus nocet his, qui ex flatu, ac frigiditate laborant
uentriculi doloribus, atq; etiam aegre spirantibus. Caeterum postea
quam acuta spinae historia eo me deduxit, ut de nonnullis alijs acule-
atis stirpibus differerim, non erit ab re, ut plantarum facultas
augeatur, si illam addiderim plantam, quae folio etiam apij constat,
& undiq; spinis riget, ab aliquibus VVA SPINA, a nonnullis
Vua marina, & a pluribus Vua crespina uocata. Planta haec anti-
quis

Crespini for-
ma, & uires.

VVA SPINA.

fructus eius, qui autumno toto, & ad mediam hyemem usq; perdu-
rat, adeo leuore quodam pellucet, ruboreq; decoratur, ut globu-
los e praestantiori corallo paratos referat: id quod in coronis ma-
xime praestasse crediderim. Haec est nostra de oxyacantha senes-
tia, a nobis satis, ut arbitror, tum rationibus, tum auctoritatibus
comprobata. Quam tamen quod infirmare uideatur Theophrasti
auctoritas lib. I. cap. XV. & lib. III. cap. IIII. de historia planta-
rum, ubi oxyacantha connumeratur inter eas arbores, quae perpe-
tua fronde uirent, cum nostrae folia decidant, non est qui non faci-
le intelligat. Sed ego quidem non possum huic auctoritati alioqui
grauissime assentiri, quin potius adducor, ut suspicer codicem iis
in locis deprauatum esse. Suspicionem nobis facit illud, quod ibi ti-
lia, myrica, quercus, & terebinthus sempiterna coma prodantur.
quod ut falsum deprehendatur ab omnibus, qui hisce plantis folia
decidua esse obseruabunt, ita quoq; oxyacanthae contigisse cogno-
scent, atq; in omnibus mendum codici subesse. Eandem suspicionem
auget nobis Plinius, qui lib. XVI. cap. XX. & XXI. dum arbores
enumerat, quae perpetuo uirent, nullam tiliae, nec quercus, neque
oxyacanthae mentionem facit: attamen is reliqua Theophrasto ac-
cepta referre potest. Reliquum igitur est, ut dicamus, Crespinum
aliud esse ab Oxyacantha, plantamq; ideo fuisse ueteribus incogni-
tam, quod eorum nullus, qui de plantarum historia scripserunt, hu-
ius aculeatae stirpis (quod ego sciam) meminerit. Porro CRE-
SPINVS frutex potius, quam arbor est, e terra uirgulis pluri-
mis assurgens, ueluti corylus: e quibus non desunt, quae quandoq;
longo temporis tractu, aegre tamen, arborescant. Haec ab imo ad
summum spinis quibusdam acutissimis horret longis, compressis, al-
bicantibus, fractuq; minime contumacibus, quae (ut supra dictum est)
per interualla ternae ex eodem prodeunt puncto. Cortex toti
plantae candidus, leuis, ac tenuis: cui subest ligni materies flaua,
fragilis, atq; fungosa. Numerosis tota uirgultorum congeries ni-
tiur radicibus impense flauis, quae per summa terrae diuagantur:
folijs fere punice, tenuioribus tamen, latioribus, minusq; in micro-
nem extensis, per extremum ambitum minutissimis spinis circumse-
pris. Flores emittit ineunte maio luteos, racematim coherentes in
uuae fere modum, odore non ingrato. Quibus postea succedit fru-
ctus acinis oblongis, racemo pendulis, qui maturitate maxime rube-
bent, punice mali acinis haudquaquam absimiles, quaequam figu-
ra longiores, gustu acido, & subaustero, paruis reconditis intus nu-
cleis. E fructu post uindemias incole uinum exprimunt, quod falso
de Berberi uocant officinae: cui austeritatis aciditatisq; longe plus
inest, quam mali punice succo. Quod si in acutis, perniciosissq; fe-
bribus, uti causus, & quae pestilens est, iulapio uiolaceo commistum,
ac aqua aegrotantibus exhibeatur, non modo sitim restinguit, sed
biliosas, pestilentesq; exhalationes suppressit. Datur utiliter coe-
liacis, cibum reiicientibus, & dysentericis, & ubi bilis a iocinere
in uentriculum regurgitans cholericos excitauerit affectus. Non
secus tam sumptum, quam inditum mensum profluuiis cohibet. Ti-
neas uentris enecat, praesertim si bibatur ex aqua graminis, uel por-
tulacae, uel abrotoni, addito sacchari tantillo. Prodest eruentis
excreationibus: firmat commotos dentes, si eo saepius foueantur;
quinetiam gingiuas roborat, et gargarizatu faucium, uuae q; inflam-
mationes discutit, atq; destillationes eo confluentes reprimat. Vul-
nera recentia in carnis superficie gluinat, & ulcera uetera desicc-
cat. Nihilominus nocet his, qui ex flatu, ac frigiditate laborant
uentriculi doloribus, atq; etiam aegre spirantibus. Caeterum postea
quam acuta spinae historia eo me deduxit, ut de nonnullis alijs acule-
atis stirpibus differerim, non erit ab re, ut plantarum facultas
augeatur, si illam addiderim plantam, quae folio etiam apij constat,
& undiq; spinis riget, ab aliquibus VVA SPINA, a nonnullis
Vua marina, & a pluribus Vua crespina uocata. Planta haec anti-
quis

Vuae spinae
mentio.

quis fortasse incognita fuit, nunc autem omnibus notior est, quam ut à me pluribus describi debeat. Huius baccae in usu ciborum sunt uix omphacis loco. Quae & febrientibus iuseulis incocta non sine utilitate exhibentur. In summa mulieribus utero gerentibus magnopere expetuntur.

RIBES VVLGARIS.

Ribes officina-
confid.

Error quo. u-
dam.

Capitulum
ambracum

Bellonij opi-
nio improba-
ta.

Oxyacanthæ
uires ex Gal.

Nomina.

ribusq;: è quorum medio racematim exeunt baccae rubentes, ut in hippoglossò, rusco, & lauro Alexandrina. At certe ego non audeo, nec possim Bellonij indicio subscribere, quòd planta illa non respondeat notis, quas Ribi tribuit Serapio. Ea enim folia non fert rotunda, sed oxylapathi, non habet capreolos, & baccas è medijs folijs exerit. Vnde facile adducor, ut putem eius Ribem falsam & adulterinam esse potius, quam ueram & legitimam. Oxyacanthæ nomen Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Oxyacanthus, arbor ut pyri syluestri similem habet speciem, ita & uires non dissimiles: quin & ipsi fructus, pyri quidem syluestris absolutè acerbus est, ceterum oxyacanthæ, & tenuium est partium, & paulum quiddam incisuum obtinet. Porro arboris huius fructus pyri syluestris fructui similis non est, uerum myrtis, scilicet rubens & rarus. Habet uerò & nucleos. Porro non esus tantum, sed & bibitus affectus omnes fluxionum, quos goodæ Græci uocant, cohibet. Hæc planta Græcis ὄξυάκανθος nominatur: Latinis, Acuta spina: Arabibus, Amirberis, seu Amyrbaris: Italis, Bagaia, & Amperlo: Hispanis, Pirlitero, & Pirliteros.

Κυρόσβατος.

RVBVS CANIS.

CAP. CVI.

FRUTEX est arboris instar, rubo longè maior. Folia fert multò latiora myrto, robustis circa ramos spinis, flore candido: fructu oblongo, nucleo oliuæ simili, qui per maturitatem fuluescit, & flocculos intus continet. Fructus exemptis interioribus floccis arfactus, aluum sistit: feruefacti enim ij in vino, mox poti, arteriam infestant.

Rubi canis
confid.

capitulum
ambracum

NON EQUIDEM putauerim esse Rubum canis illud rosarum syluestrium genus, quæ rosas edunt ijs quædantenus similes, quas Moschette uulgò uocamus; quæq; rubentes baccas rosarum fructibus non absimiles, licet minores, proferunt: nec etiam quòd uis aliud syluestre rosarum genus, quemadmodum nonnulli existimant. Nam si ita res se haberet, sat erat Dioscoridi dicere, quòd canis Rubus rose similis esset, non autem quòd arboris instar assurgeret, rubo longè maior, quòdq; folia ferret myrto latiora, à quibus syluestris rosa profectò plurimum dissidere uideatur, fructumq; mittere non modò oliuarum nucleis, sed oliuis ipsis multò crassiorum. In eam autem sententiam non modò me pluries deduxit, sed etiam confirmauit Plinius: quandoquidem ipse lib. VIII. cap. XLI. peculiari nomine rosam syluestrem cynorrhodon appellat, id est, caninam rosam, non cynosbaton, id est, caninum rubum, cuius radicem ad canis rabidi morsum miris laudibus extulit. Quod iterum asseruit lib. XXV. cap. II. ubi illud etiam addidit, quòd apud ueteres

ueteres nil aliud cynorrhodon erat, quam spongiola illa, quæ medijs syluestrium rosarum ramis oboritur. Ceterum cum de cynosbato, hoc est, canirubo idem differeret, cum à rosa syluestri longè diuersum ficit, ut uidere est libro x xiiii. cap. xiiii. ubi ait, cynosbaton folio esse uestigio hominis similem. Huc illud etiam accedit, quod posteris scriptum reliquit Theophrastus lib. iiii. cap. xviii. de plantarum historia, ubi sic inquit. Canirubus fructum subrubrum parit malo punice similem: est inter arborem & fruticem medius, & punice proximus, folio uticis. Ex quibus palam est, non parum inter se habere discriminis canirubum, & syluestrem rosam, de qua postea libro & cap. vi. particularem tradidit historiam. Vbi cum primum satius rosas longa prosecutus fuisset oratione, de syluestri ita pauca differuit. Syluestres rose domesticis asperiores tum uirgis, tum folijs constant, & florem minus odoratum, minusque coloratum, nec tanta magnitudine ferunt. Quare pro comperto habetur, aliud genus esse rosam syluestrem à canirubo, quorum alterum $\kappa\upsilon\nu\sigma\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$, alterum $\kappa\upsilon\nu\sigma\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$ à Græcis appellatur. Quocirca manifesto in errore fuisse deprehenditur Marcellus Dioscoridis interpres, & commentator: quippe qui idem esse crediderit cynosbaton, & cynorrhodon, non animaduertens, quàm illa inter se dissimilia fecerit Plinius sibi familiarissimus. Hunc forsitan seculi Monachi in Mesuem scribentes, ipsi quoque in eundem lapsum inciderunt, credentes syluestrem rosam legitimum esse canirubum. Quibus præterea animo exciderat, Dioscoridem scripsisse rubi canis fructum oliuarum nucleis esse similem: quandoquidem ipsi illum pyris compararunt. Ex quo aliquis facile iudicabit, hos nullam canis rubi cognitionem habuisse. Ad hæc non reperio, quòd dixerit Dioscorides, canis rubi fructum semen aliquod includere, quo tamen rosarum syluestrium fructus refertus inuenitur: sed lanosum quoddam continere dixit. Accedit his Serapionis auctoritas, qui de canino rubo inter alia rubi genera egit, non autem inter rosas: quòd omnino compertum haberet, hinc à rosis quàm plurimum differre. Illud insuper addiderim, quòd cum rose syluestres ferè omnes non leuiter ex albo purpurefiscant, cynosbato uerò flos perpetuò sit candidus, non est legitime asserendum, syluestrem rosam esse cynosbaton. Ex ijs igitur omnibus satis (ut arbitror) liquet, canirubum à syluestri rosa longè abesse: tantoque magis, quòd memoria prodiderit Theoph. lib. & cap. ix. de plantarum historia, caninæ sentis fructum auerso flatu colligendum esse, alioqui periculum oculis imminere. Quod aperte demonstrat, super eo uel tenuem quandam lanuginem, uel quid puluerulenti insidere, quòd si à uento expellatur in colligentium oculos, facile ijs cæcitatem inducat. quod tamen in syluestrium rosarum fructibus nunquam uisitur. Meminit Rubi canis Galenus lib. vii. simpl. medic. sic inquit. Huius fruticis fructus, non segniter adstringit, folia uerò mediocriter. Itaque particularis eius usus haud ignotus est. Cauendum ab eo, quod in fructu eius lanæ speciem habet, ceu arterie infestum. Frutex is Græcè $\kappa\upsilon\nu\sigma\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$ uocatur: Latine, Rubus caninus: Arabice, Sent: Italicè, Rowo canino.

Marcelli, & Monachorū lapsus.

Rubi canis uires ex Gal.

Nomina.

$\kappa\upsilon\nu\sigma\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$. LIGVSTRVM. CAP. CVII.

30

40

50

LIGVSTRVM arbor est oleæ folijs circum ramos similibus, latioribus, mollioribus, & colore uiridioribus: flore candido, muscoso, odorato: semine sambuci, nigro. Optimum nascitur in Canope, & Ascalone. Folia astringentia uim habent: quare commanducata ulceribus oris medentur: illita feruidis inflammationibus, carbunculisque profunt: decocto eorum igni ambusta fouentur: capillum rufant trita folia, quæ in radicula succo maduerint. Flos ex aceto fronti illitus, capitis dolorem sedat. Cyprinum oleum, quod ex eo fit, odoratum, excalfacit, emollitque neruos; si quæ feruenti natura prædita sint, assumat.

LIGVSTRVM in Hetruria Guistrico corrupta uoce uulgus nostrum appellare consuevit. Quod imbi etiam aliqui Oliuetta, nonnulli Oliuella, quidam Chambrossene uulgò uocant. Mauritani uerò Alcanna nominatur. Nascitur frequens in sepibus secus uias passim in Italia. Floret abeunte uere, & ineunte estate, flore muscoso, uel (quandoquidè Oribasius legit $\beta\omicron\tau\epsilon\upsilon\omega\delta\alpha$) racemoso, candido, odore suauis, sed qui decerptus statim flaccescat. Oriuntur ex eo bacce in cacumine racematim coherentes pyramidis modo, hederæ baccis minores, leuiiores, ac nigriores, quarum in medicamentis est usus. Sunt qui has baccas à Virgilio, uacinia uocari putent. Sed meo quidem iudicio non rellè planè sentiunt. Quemadmodum nec Euchsus, qui rubi mora, quoniam Græcis $\beta\omicron\tau\epsilon\upsilon\omega\delta\alpha$, uacinia esse putat: siquidem uacinium florem, non fructum esse pluribus constat. Ceterum in uerbis Dioscoridis stirpium nomenclaturis legitur, hyacinthum uaciniis Romanis fuisse uocatum. Ex quo facile crediderim, uaciniou

Ligustri consideratione.

Vacinijs uarijs opinionones.

Virgilio nil aliud designare, quàm hyacinthum. Neque mirum est, quòd Virgilius hyacinthum uacinijs nomine nigrum appellauerit: nam hyacinthus facile cum uolis colore purpureo certat, purpureus autem color à compluribus ni-

ger

ger intelligitur. Hanc nostram sententiam comprobat Virgilius: quippe qui semper uacinia floribus admiscet, ipsa demq; comparat, non autē fructibus. Quod manifestē declarauit in Bucolicis, ubi de uacino sic eecinit, primò Eclog. 11.

Alba ligustra cadunt; uacinia nigra leguntur.

Deinde in eadem.

Mollia luteola pingit uacinia caltha.

Item in ultima.

Et nigrae uiole sunt, & uacinia nigra.

Marcelli opinio reprob.

Nec placet præterea Marcelli opinio, qui pluribus comprobare nititur, uaciniū esse Irim. Siquidem præterquam quòd nunquam legerim Irim in coronis uenisse, color non æque promptè correspondet, quòd uariis adeò sit, ut non aliunde sibi nomen comparauerit, quàm à celestis arcus colorum uarietate. Adde etiam, quòd cum Iridis flos omnium fragilissimus caducissimusq; sit, pœta nullo pacto hunc ligustro prætulisset. Quidam Ligustrum eam conuoluuli speciem esse autumant, quæ sepiibus, fruticibus, & arbutis se circumuoluit, ac etiam sepius utium palis in uinetis, flore candido, lilij, seu calathi effigie, quam ego læuem esse smilacem nunquam dubitauit. E quorum numero fuit

Seruij Gram. lapsus.

Seruius Grammaticus Virgilij commentator Ecloga secunda Bucolicorum. Nempè falsus (ut arbitror) quòd neglexerit in hac historia Plinium consulere, Dioscoridem, & alios de stirpium natura differentes. Non defuerunt etiam qui existimauerint ligustrum esse Mauritanorum caprifolium, quod sanè nil aliud est, quàm Dioscoridis pyxantha, seu lycium, non autem periclymenon, ut Ruellio placet. Sed isti quoque à ueritate deficiunt.

Ligustri uires ex Galeno.

Ligustri meminit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inueniens. Cypri seu ligustri folia, summaq; germina in usum ueniunt, & facultatis, & temperamenti maxime misti: habent enim quiddam digerens cum aquæ substantia modicè calida, habentq; etiam adstrictorium quiddam ex terrena substantia frigida. Itaque eorum decocto quidam ambusta fouent. Utuntur uerò etiam aduersus igneas phlegmonas, & carbunculos. Nam absq; molestia & morsu desciscant. Quinetiam sponte prouenientibus in ore ulceribus aphthodesi, & ipsis puerorum aphthis commansa accom-

Nomina.

moda sunt. Κύπρος arbor ita Græcis, Latinis uerò Ligustrum appellatur: Mauritanis, Kenne, Henne, seu Hanne: officinis, Alcanna: Italis, Guistrico, Oliuella, Oliuetta, & Chambrossene: Germanis, Rheinuuelden, Beynhoeltzlin, & Mundboltz: Hispanis, Alfena, siue Albena: Gallis, Du troesne.

Φιλλυρέα.

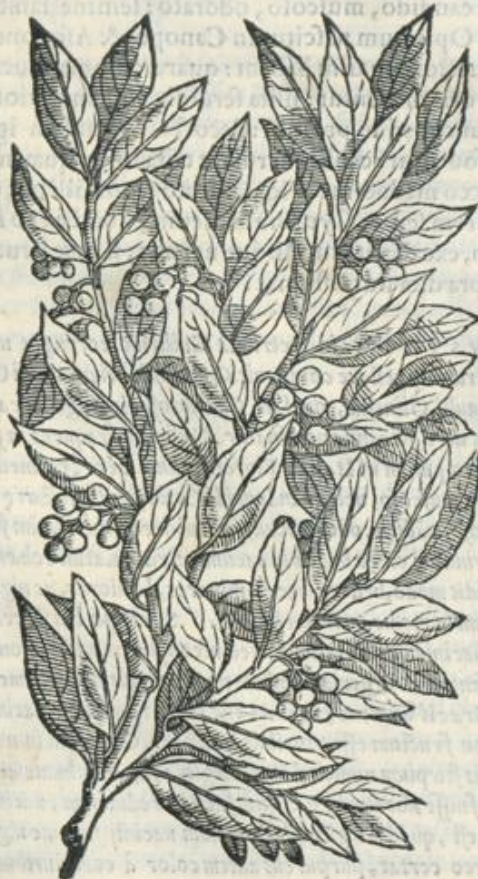
PHILLYREA.

CAP. CVIII.

PHILLYREA arbor est ligustri magnitudine, folijs oleæ nigrioribus, & latioribus: fructu lentisci, nigro, subdulci, racematim cohærente, asperis nascitur. Huius folia astringunt: ad eadem utilia, ad quæ oleaster, cum astrictione est opus: maxime ad oris ulcera commanducata, aut si decocto colluantur: pota urinam, ac menses cient.

PHILLYREA.

TILIA.

RECEN*

RECENTIORES Dioscoridis interpretes, ut Hermolaus, Ruellius, & Marcellus Florentinus, Phillyream hic descriptam à Dioscoride, eam esse arborem certò credidere, quæ Tilia dicitur, nimirum falsi nominis similitudine. Quandoquidem tilia Græcis $\tau\acute{\iota}\lambda\iota\alpha$, non autem $\phi\acute{\iota}\lambda\lambda\upsilon\gamma\epsilon\alpha$ dicatur. Quod cum nullus horum animaduertisset, alter alterum secuti concordantes phillyream tiliam appellarunt, ita Græcum nomen malè, meo quidem iudicio, in Latinum uertentes. Quo factum est, ut multis sit persuasum, uel quòd Dioscorides tiliam nunquam uiderit, uel quòd illi à vulgari tilia alia esset longè diuersa, utpote quæ omnibus notis tiliæ refragatur. Sed quòd Dioscorides tiliam seorsum à phillyrea cognouerit, uel saltem in ijs plantis discrimen posuerit, satis perspicuum fieri arbitror in huius libri præfatione circa finem, ubi hæc uerba leguntur. Flores, & omnia, quæ iucundam odorem efflant, reponantur ἐν κισσοῖς $\phi\acute{\iota}\lambda\lambda\upsilon\gamma\epsilon\iota\sigma\iota$. Quæ sanè nocēs Græcæ non solum quòd rectè uertantur ab interpretibus, in arcibus tiliacis, sed quòd postrema quidem non à $\phi\acute{\iota}\lambda\lambda\upsilon\gamma\epsilon\alpha$, sed à $\tau\acute{\iota}\lambda\iota\alpha$, quæ Latinis tilia est, deduci possit, abunde declarant, has plantas diuersas esse in hoc ipso auctore. Porro hinc facile comprehendì potest, quòd illi non solum nomina, sed etiam rem confuderint: nam si tiliam cognouissent, nulli dubium est, quin phillyream Dioscoridis proprio nomine separassent à philyra, hoc est tilia Theophrasti, qui eam libro III. cap. x. de plantarum historia his uerbis memorie prodidit. **TILIA** quædam mas est, quædam scemina. Distant inter se tum materie, tum totius corporis forma, & quòd altera sit fructifera, altera uerò sterilis. Nam materies mari dura, flaua, nodosior, spissiorq;: scemine candidior. & cortex mari crassior, detrahusq; inflexibilis propter duritiã est: scemine candidior, flexibiliorq;: ex quo cistas faciunt, item scemine odorator. & mas sterilis, nulloq; flore est: scemina & florem, & fructum gignit. Flos calycula in teetum præter folij pediculum, amentumq; futurum, pediculo altero annexus, uiridis, dum in calycula est, detectus autem leniter flauus: floret cum urbanis. Fructus oblongus, orbiculatus, magnitudine fabæ, similis hederæ acino, quinque angulis, ueluti neruis eminentibus, inq; acutum, cum sese contrahentibus partitus, qui scilicet maufculus est, minutiusculus autem confusior constat: cum ille maufculus scabitur, paruula quædam, ac prætenuia semina, quanta atriplicis emittit. Folium, & cortex dulcia, suauiaq;: folium forma hederaceum, nisi quòd in angulum acutior rem rotundatur: & quanquam iuxta pediculum curuatius; tamen de medio in acutius coactum prætendit, seq; prolixius protrahit, crispum in orbem leniter, atq; serratum. Medullam exiguam materies continet, nec multò reliquo molliorem corpore: nam & reliquum ligni molle est. Hæc de tilia Theophrastus. Quibus sanè notis adamussim respondet nostra tilia. Sed eas, mea quidem sententia, non inuenias in phillyrea Dioscoridis: siquidem hæc folio constat oleæ, illa uerò hederæ: huic fructus lentisco similis, racematim coherens, rubens, granis, quæ uocant paradisi, non absimilis; illi uerò oblongus, orbiculatus, ad fabæ magnitudinem, quinque angulis, ueluti neruis, disunctus, cui intus semen atriplicis instat. Quod apertè ostendit earum discrimen. Id etiam declarat tiliæ proceritas, amplitudoq;: ac ramorum densitas: nam phillyrea Dioscoridi arbor est pumila, ligustri magnitudine. Et quanquam tradat Plinius, tiliam arborem esse proceritate perquam modica; tamen eam sensibus, & experimento contrarium constat, credendum certè putauerim, Plinium quoq; deceptum propinquitate uocabuli & Theophrasti philyram, & Dioscoridis phillyream simul confudisse: à quibus facile ea, quæ de tilia scripsit, accepit. In quam sententiam hæc quoq; ratio me deducit, quòd Plinius uni tantum speciei, scilicet nostræ uulgari tiliæ, uires attribuit, quibus pollere phillyream Dioscorides est auctor, præter alias plures, quæ ipsi tiliæ sunt propriæ, quemadmodum fecit & Ruellius illum secutus. Est itaq; Phillyrea arbor longè diuersa à tilia, multis cognita, quoniam in Italia prouenit asperis tantum montibus, quibus maxime gaudet. Adamus Lonicerus in suo de stirpium historia libro constantè asserit, nulla tamen hac alata ratione, nec autoritate, ligustrum, & phillyream unam & eandem esse plantam: contenditq; caput hoc omnino Dioscoridis spurium esse. Verum is idè hallucinatus uidetur, quòd primum phillyræ delineatio à ligustro, quod Græcis $\kappa\acute{\iota}\sigma\tau\upsilon\varsigma$ dicitur, non parum dissentiat: secundo quòd non solum codices Dioscoridis Græci, & ij quidem probatissimi, habeant phillyream; sed etiam Oribasij codex manu scriptus, in quem ipse ex Dioscoride simplicia transtulit: quemadmodum eam etiam habent Paulus, & Serapio, qui Arabico sermone phillyream Mahaleb appellauit. Tiliæ cortex commansus, ac inde illius uulneribus agglutinandis efficax est. Folia uerò trita, & aqua conspersa pedum tumores discutunt. Humor è medulla castrata arboris defluens capiti illius capillos reddit, defluentesq; continet. Arbor, quæ Græcis $\phi\acute{\iota}\lambda\lambda\upsilon\gamma\epsilon\alpha$, Latinis item Phillyrea uocatur: Arabibus, Mahaleb: Italis, Phillrea. Quæ uerò Græcè $\tau\acute{\iota}\lambda\iota\alpha$, Latine Tilia, pariter & Italicè nominatur: Germanicè, Linden.

Phillyræ, & Tiliæ confid.

Interpretum Diolc. lapsus.

Tiliæ historia.

Plinij lapsus.

Adami Loniceri error.

Tiliæ uires.

Nomina.

$\kappa\acute{\iota}\sigma\tau\upsilon\varsigma$. CISTVS. CAP. CIX.

50 CISTVS, quem aliqui citharon, aut cissaron uocant, ramosus frutex est, sed improcerus, foliosus: saxosis locis nascens: folijs rotundis, acerbis, hirsutis. flos masculo ut mali punicæ, sceminae albet. Vis astringens: unde flores in uino austero bis in die poti, profunt dysentericis, & nomas per se illiti cohibent: vetustati ulcerum, & igni ambustis cum cerato medentur. Hypocistis rhobethron, aut cytinus à nonnullis cognominata, iuxta cisti radices nascitur, floris punici similitudine. Quædam rufa, altera herbacea, tertia candida. Liguatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq; macerant, & incoquunt, reliquaque ut in lycio prosequuntur. Vires acaciæ habet, uerum aliquantò magis siccat, & astringit. Prodest dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus: sceminarum profluuiò & pota, & indita.

Cisti, & hypocistidis confederatio.

NASCITVR uterq; Cistus, è cuius radicibus Hypocistis profilit, in pluribus asperis Hetruriae locis, & præsertim in Apennino monte. Quare probi quidem, ac diligentes seplastarij omni studio, atq; ope niti debent, ut sibi utrunque

CISTVS MAS.

CISTVS FOEMINA.

HYPOCISTIS.

Fuchsij error.

Hypocistidis
su. idanea.

Pl. nij lapsus.

Cisti, & hypo
cistidis vires
ex Galeno.

utrumque genus cum hypocistide uel ex Apennino ipso, uel aliunde
deportaretur: quandoquidem sine legitima hypocistide legitima
non possit fieri theriaca, nec praeterea alia quaedam, quae in
medicina usum ueniunt, antidota, ac medicamenta. Namq; hypo-
cistum, quae passim utuntur officinae, ex hirci barbae radicibus im-
postores conficiunt, suum inde exprimentes, at ut concreseat,
insolantes. Errandi tamen, ac simul imposturam faciendi causam
dederunt Arabes, quod cistum hirci barbaram appellant. Quo
factum est, ut ij omnino aberrauerint, qui officinis hypocis-
tidem parant, sibi persuadentes hirci barbaram, quam Graeci
τροχρον ωγωνα uocant, illam esse stirpem, de qua Arabes in-
telligunt. Quo errore ducti non modo seipso decipiunt, sed etiam
alios, qui passim adulterina hypocistide utuntur. Atqui Fuchs-
ius in libro de componendis medicamentis, quem secundo edidit,
ubi pastillos ex succino perpendit, non sine magno errore (pace
uri eruditi dixerim) putat hypocistim fungum esse. Quandoquid-
em hypocistis non fungus est, sed ueluti germen, quod e cisti ra-
dicibus pullulat, effigie ferè puniceorum cytinos representans, ut
optime sciunt ij, apud quos cisti plantae copiose proueniunt.

Hypocistidis locum supplere acaciam tradidit Dioscorides, ut
etiam habetur in Galenicis succidaneis: qua illius uice uti possent
officinae, si modo ea careret adulterio. Potest etiamnum, si
desit hypocistis, assumi eius loco floris agrestis puniceae succus:
quippe qui eadem praestet, quae hypocistis, auctore Dioscoride.

Plinius deceptus uocabulorum germanitate inepte satis, meo iu-
dicio, commiscet cisti, & cisti historiam: quamobrem non imme-
rito eum damnauit doctissimus Leoniceus. Cisti meminit Ga-
lenus lib. vii. simp. medic. sic inquit. Cistus, aut Cistarum frus-
tex est gustu adstringens, omnibusq; particulatim operibus. At-
tamen folia, et parua germina trita adeo desiccant, adstringuntq;
ut uulnera glutinare ualeant. At flores magis sunt efficaces, adeo
ut cum

10
20
30
40
50

ut cum uino poti dysenterias, uentris imbecillitates, fluxusq; ac humiditates sanent: cataplasmatibus ritu illita ulcerum putredinosa iuuant. Est enim eorum facultas non instrenue desiccans, sed q; secundi excessus a temperatis absoluti. Adeo uero frutex hic frigidus est, ut tepidi caloris sit particeps. Porro Hypocistis, quam uocant, multo est magis adstrictoria, quam folia, admodum efficax remedium ad omnes fluxionum affectus, puta sanguinis reiectiones, profluua muliebria, celiacos, dysentericosq; affectus. Quin si quam partem roborare consilium sit, quæ uidelicet plusculo humore exoluta fuerit, robur, ac firmitatem illi non imbecilliter addit. Sic sanè stomachicis epithematis, hepaticisq; commiscetur, & ex uiperis confecto antidoto induitur, nimirum quò corpora confirmet, ac roboret.

Frutex Κίσος, κισσός, aut κισσαγόρις Græcis dictus, Latinis quoque Cistus appellatur: Arabibus, Kaniet, Nomina, Altheis, seu Lhaie altheis: Italis, Cisto: Hispanis, Cerguacos. Hypocistis uero sic Latina uoce, quemadmodum

10 ὑποκίστις Græcè dicitur: Arabice, Taratith: Italicè, Hipocisto: Hispanicè, Pultegras.

† Hæc dictio non legitur in Græcis codicibus. Sed eam huc ad clariorem (ut puto) sensum ex Plinio transtulit Ruelius: quòd uerbum illud à Dioscoride studio fortasse breuitatis omissum, satius addendum esse duxerit, quam subintellegendum. quod etiam Hermolaus fecit.

† Nil mirum esse debet, quòd Plinio duo tantum hypocistidis genera prodantur, coloribus rufis, & candido distincta: quandoquidem ijs duntaxat Oribasius quoque contentus fuisse uidetur lib. XII. ubi genus χλωρόν, hoc est, herbaceum, ut uulgati codices habent, non legitur.

Λύδον. LEDVM.

Λάδανον. LADANVM. CAP. CX.

EST ET alterum cisti genus, Ledon à nonnullis appellatum, frutex simili modo nascens, longioribus folijs, & nigrioribus: quæ uerno tempore quiddam contrahunt pingue. Foliorum uis astringens, ac eosdem, quos cistus, effectus præbens. Fit ex eo quod Ladanum dicitur. siquidem cum cisti frondes pascuntur capræ, hirciq; pinguitudinem conspicuè barba carpit, & suo lentore uillosis cruribus adhærescentem reportant: quam depectentes incolæ, colantesq; cogunt in offas, & ita recondunt. Alij uerò attractis funiculis, infidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomeratq; in ladanum. Maximè probatur odoratum, subuiride, facillè mollescens, quod arenas nõ collegit, nec squalore obsitum est, resinofum, quale in Cypro gignitur. Arabicum uerò, Libicumq; uilius. Natura ei spissandi, calfaciendi, molliendi: ora uenarum patefacit: capillum fluentem continet, addito uino, myrrha, & myrteo oleo: cicatricibus decorem reddit, cum uino illitum: medetur aurium doloribus, cum hydromelite, aut rosaceo infusum: suffitu secundas eijcit: pefsis immistum uulua duritiem sanat. In medicamenta, quæ aurium dolorem, tussimq; finiunt, & malagmata utiliter inferitur: aluum fistit cum uino uetere potum, & urinam ciet.

LADANVM, quòd uulgo alij appellant Laudano, alij uerò Odano, tametsi plerunq; impostorum malitia adeo sabulo, & alijs adulterijs sit uitiatum, ut nihil ualoris præstet; ego tamen præstantissimum sepius Venetijs emi ab unguentarijs, qui

Ladani consideratio.

odoramenta conficiunt. Verim apud pharmacopolas, qui medicamenta nobis parant, Ladanum, quod syncerum, purumq; sit, rarissimè reperitur: cum eorum plurimi potius curent, ut rem minoris emant, quam ut seligant legitima ab adulterinis. quòd tamen iniquum est, inhumanum, ac detestabile crimen. Arbuscula, e qua Ladanum colligitur, Ledum appellatur, & inter cisti genera recensetur. Cæterum Plinius uocabulorum uicinitate deceptus (ut etiam in superiori commentatione dictum est) ex cisso, id est, hedera, non autem ex cisso ladanum colligi dixit. Ex quo item multis falso persuasum est, quòd non à cisso, sed ab hedera Ladanum legeretur. De Ladano plura memorie prodidit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Cistus, aut Ladanum. In calidioribus regionibus hic Cistus proueniens, tametsi haud alius sit genere, quàm qui apud nos nascitur; eximum tamen à regione, ac peculiarem, digerentemq; caliditatem nactus est: atq; utroq; à nostrate differt, tum quia frigiditatem deposuit, tum quia calorem assumpsit. Itaq; cætera quidem huius cisti, illis quæ in nostrate uisuntur, similia sunt. Verim Ladani, quod uocant, ex eo prouenit, medicamentum primo excessu iam quodammodo completè calidum, ut uidelicet & secundum attingat, habens etiam adstrictionis paululum. Ad hæc substantia tenui, ac proinde emolliens, siue malacticum, pariterq; moderatè digerens, ac uidelicet etiam συμπνετισμόν, hoc est concoquens. Itaq; mirandum non est, si peculiariter ad uteri uitia conueniat: quandoquidem ad dicta paulum quiddam adstrictionis obtinet. Quocirca dis-

Plinij lapsus.

Ladani uires ex Galeno.

1 fluentes

Nomina.

fluentes capillos retinet. Nam quicquid ad radices eorum pravi humoris sederit, id omne absorbit: tum meatus, quibus infixi sunt, contrahit, & constringit adstrictione. Ceterum alopecias, & ophthalmias siue lippitudines, sanare non potest, utpote magis discussorias vires, quam quæ Ladano insunt, poscentes. quippe proueniunt hæc ex prauis succis, lentis, crassisq; quos secantia, ac digerentia medicamenta potissimum euocant, atque euacuant. Ceterum tenuium partium sint facultatis oportet, & minime astringentis: non tamen usque adeo tenuium partium, & desiccatoriarum, ut nimio plus desiccet, unaq; cum collectis inibi succis præter naturam, naturalem quoq; humiditatem incrementa pilis suppeditantem absorbant. nam sic non tantum alopecia liberabunt, sed & caluiciem afferent. Sed hæc ad curandi rationem pertinent. Arbuscula, quæ Græcè *Λάδον*, Latine similiter *Ledum* nominatur, Arabicè *Chasus*. Quod uerò *Λάδων* Græci, Latini item *Ladanum* uocant: Mauritanii, Ieden, siue Laden: Itali, Laudano, & Odano: Hispani, Xara.

Εΐβεος.

E B E N V S.

CAP. CXI.

E B E N V S optima habetur Ethiopica, & nigra, nullos habens uenarum discursus, factitij cornus læuore: cum frangitur, densa apparet, mordens gustu, atque astringens. Suffitur iucundo odore supra carbones, sine fumi tædio. Recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinem accenditur, & trita ad cotem rufescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus, & modicè fuluis, item frequentibus maculis. ceterum prior bonitate antecedit. Apud quosdam scamina, aut spinea ligna consimilia pro ebenu uæneunt. Quod discernitur ex eo, quod fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentiarum in suffitu præferentia. Caliginem oculorum absterget: ad ueteres destillationes, pustulasque mirum in modum pollet: si quispiam facta ex eo coticula collyrijs utatur, melius proficiet. Ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes, ramentæue uino Chio die, noctuque macerata, in collyria digerantur. Nonnulli præterita ipsa excolant. reliquaque eundem in modum peragunt. Alij pro uino aqua utuntur. Vritur in fictili nouo, donec in carbones redigatur. Lauatur plumbi usti modo, & ita siccis, scabrisque lippitudinibus conducit.

Ebenu confideratio.

CREDIDIT Theophrastus in India tantum nasci Ebenum libro IIII. cap. v. de historia plantarum, ubi sic habet. *Ebenus quoque eius regionis uernacula est. Huius duo genera constant: alterum materie laudatum, pulchrumq; alterum uile, & uitiatum. Rarum, quod præstantius: reliquum permultum habetur. Colorem commendatum, non recondita, sed statim sua natura capecit. hæc Theophrastus. Quod etiam sensisse uidetur Virgilius in Georgicis libro II. ita canens.*

Sola India nigrum

Fert ebenum, solis est ihurea uirga Sabæis.

Plinius etiam lib. XII. cap. IIIII. Ebenum nusquam alibi, quam in India nasci scriptum reliquit: nec eam tamen Indiã uniuersam mittere, sed exigua sui parte gigni, præter quoddam fruticosi generis cytisi modo, in tota India dispersum. Herodotus uerò (eodem auctore) Ebenum Aethiopiã solam ferre intellexisse uidetur: quippe qui de Indica nullam fecerit mentionem. Veruntamen ex hoc Dioscoridis capite palam est, nasci Ebenum in ambabus his regionibus. Indi quidem non nisi ex ebenu Deorum simulacra fingunt, regesq; ex eo tantum sceptrum sumunt. Item pocula, craterasq; ex ebenu faciunt, quod sanè credant contra maleficia efficacissimum esse, & quicquid ueneficij fuerit, tactu eius auerti. Itaque nihil mirum, si quod peregrinum in Italiam importatur, summo sit in pretio, cum etiam ab ipsis, quibus prouenit, maximo honore habeatur. Ebenum ex India Romæ primum magnus Pompeius Mithridatico triumpho ostendit, cuius materies densissima omnium constat. Quo fit, ut quantum multis annis exarscat, non fluitet in aquis, sed tota mergatur. Ebenu sicatos truncos maxime hæc ætate nouit Italia: namque innumeri uisuntur in eorum officinis, qui pectines consciunt ad explicandos, aptandosq; capillos: itemq; apud illos, qui globulos funiculo traiciendos ad mulierum preces numerandas torno in orbiculos expoliunt. Ebenu uires scripsit Plinius lib. XXI. cap. XI. his uerbis. Non omitam propter miraculum ebenu. Scobem eius oculis unice mederi dicunt: lignoq; ad cotem trito cum passo caliginem discutit, ex aqua uerò & radice albugines oculorum. Item tusim pari modo cum melle, ac dracunculi adiecta radice. Ebenu medici & inter erodentia assumunt. Ebenu meminit Galenus lib. VI. simp. med. sic inquit. *Ebenus ex ijs lignis est, quæ trita cum aqua in succum soluuntur, ut lapidum nonnulli. Vis ei inest ex calfaciendi, extergendi, & tenuium partium. Quamobrè quæ pupillas offuscant, extergere creditur: miscetur alijs re medijs ocularibus, quæ ad ulcera uetera, fluxiones, & bullas, siue pustulas accommodata sunt. hæc Galenus. Sunt qui lignum ex Indijs petunt, quod quidam *GVAIACVM*, nonnulli *Guaiacanum*, pleriq; uerò *Lignum sanctum* appellat, cuius aduersus Gallicam luem præcipuus est usus, ebenu genus esse crediderint. Quod quidem nec asserere, nec negare ausim: quandoquidem nusquam inuenerim apud quenquam tum ueterum, tum recentiorum scriptorum, quas frondes, quos flores, quosq; fructus proferat ebenu: Illud tamen omnibus perspicuum est, Guaiacum nihil, nisi summa nigritia, ab ebenu disidere, quæ in hoc summo splendore nigricat, in illo albescit: cæteris uerò qualitatibus id maxime cum ebenu certat. Tria ad nos Guaiaci genera afferuntur, ut in suis Epistolis doctissime annotauit Manardus Ferrariensis: quod & nobis iandiu planè compertum est, cum hæc omnia sæpius nobis præ manibus fuerint. Primum itaque genus crassiori, uegetiori q; mole constat, quo resecto materies apparet interior e parte nigra, exterior uerò subpallida, & ueluti perplexis lineis quibusdam ad fuscum tendentibus per longum intersecta. Alterum caudice minori,*

Ebenu uires ex Galeno.

Guaiaci confideratio.